

Sørum-Speilet

I dette nummeret:

Lillian Mobæk:
**Lokal melproduksjon og
minner fra Slora mølle.
Intervju med Odd
Skullerud**

**Svein Sandnes: Glomma
gjennom Sørum**

**Marte Brakestad
Ihlebak: Gardsnavn i
Blaker sokn**

**Svein Sandnes:
Arbeiderbevegelsens
historielag i Akershus:
Årbok 2010**

**Rune Fjellvang:
Skjerpfeber i Sørum –
Del 2**

**Rolf Fladby: Frogner-
gardenes plass i
bosetningshistorien
Del 1**

**Per Otto Asak: Notater
til gardshistorien til
Leirud**

**Dag Winding-Sørensen:
Lederens spalte**

<http://sorum.historielag.no>

Kjære medlem,

Det er all grunn til å sette et aldri så lite kryss i taket i forbindelse med kommunestyrets behandling av Sørum bygdebok på sitt møte 2. februar. Selve vedtaket lød slik:

”Sørum Bygdebok fullføres med ett bind for Frogner og ett bind for Blaker. Det forutsettes at de resterende bind utgis i samme kvalitet som de fire første bindene. Administrasjonen gis fullmakt til å forhandle om en utvidelse av bygdebokforfatteren og bilderedaktøren sine engasjement til og med 2016.”

Mens forutsetningen opprinnelig var at bygdebokforfatteren skulle ferdigstille hvert bind i løpet av to år, betyr dette at det gis mulighet til å bruke tre år på hvert av de to siste bindene. Det skyldes at både Frogner- og Blakerbindene trolig blir mer omfattende. Det betyr at kontraktene må forlenges med to år. Og at lønnsmidler til dette må legges inn i økonomi-planen. Det slås samtidig fast at de to siste bindene skal ha den samme høye kvalitet som de fire første.

Det som først og fremst er bekymringsfullt, er at Jan Erik Horgen har antydnet at han kan tenke seg å avslutte prosjektet med Frogner-bindet i 2013. Da er han 66 år, og kan tenke seg å bli pensjonist. Kommunestyrets vedtak gir administrasjonen mulighet til å starte forhandlinger med sikte på at han også skriver Blaker-bindet, og holder på til 2016.

Det er naturligvis ingen umulighet å engasjere en ny bygdebokredaktør til Blaker, men det må vel sies at mange av oss er svært imponert over måten de fire første bindene er blitt seende ut på, og synes at Jan Erik Horgen borger for at også dette bindet får ”samme høye kvalitet”.

Her bør Blaker og Sørum historielag snarest sette ned ei gruppe med frivillige som kan foreta de avskrifter som er nødvendige for å lette bygdebokredaktørens arbeid. Det gjør det naturligvis også enklere at det ble utgitt ei bygdebok for Blaker så seint som i 1963.

Det som likevel er hovedgrunnen til krysset i taket, er at vedtaket i kommunestyret denne gang var enstemmig! FrP understreket riktig nok at de liksom tidligere var prinsipielle motstandere av at kommunen skulle bevilge penger til utgivelse av ei bygdebok, men sa at når prosessen var kommet så langt som den nå var, så kunne ikke befolkningen i Frogner og Blaker bli avspist med noe dårligere!

Artikler nr. 2 – 2011 – 17. årgang

Lokal melproduksjon og minner fra Slora mølle

27. september 2010 banket Lillian Mobæk på hos Odd Skullerud i hans nye bolig på Nordal. Resultatet ble dette intervjuet, som vi trykker i dette nummeret av Sørumspeilet.

Slora Mølle i 1930-årene

I 1936 anskaffet Olaf Kristiansen, møller på Slora, nytt sikteanlegg for å levere alle melsorter. Det var så at før brukte man i det daglige brød mest mel av rugkorn. Rugen som ble høstsådd klarte overvintring godt, men den ble lang i halmen, og det medførte mye legde. Derfor ble den vanskelig å skjære med de moderniserte høstemaskinene som kom i 1920-årene. Så det ble mye å skjære med lja og sigd.

Det var mange gode somre i 1920- og 30-årene, og da ble det hvetedyrking. Hvetekornet har kortere og stivere strå enn rugkornet, så maskinene klarte høstingen av hveten bedre. Hveteslag sådd om våren kom først, og etter hvert ble også hveteslag for såing om høsten prøvd. Det falt også heldig ut. Mel av høstsådd hvete blir litt hvitere enn mel av vårsådd hvete. Grøpp av høstsådd hvete viste seg velegnet til grovbrød, da det ble populært.

I 1930-årene var for det første 1933 et meget godt år for kornet, mens høsten i 1934 og 1935 var litt vanskelig med innhøsting. De følgende årene var det meget gode kornår, så hveten bøndene i Blaker førte til Slora Mølle, ga veldig godt bakemel fra det nye sikteanlegget til mølleren på Slora.

Bakemel og brødvarer

Før hadde vi kjøpt bakemel i forretningen for å få brødene bra i den store svartovnen på kjøkkenet, hvor vi stekte den ukentlige bakningen til husholdningen. Men i de gode kornårene med høsthvete, og også med vårsådd hvete, kunne vi gå over til mel fra egen kornhøst. Det var jo svært viktig å bruke godt mel i hjemmebaksten.

Tidligere var det også brukt en del brødvarer som vi kjøpte i forretningene i Blaker, eller direkte i bakeriet til Haakon Olsen, som holdt til i underetasjen hos kjøpmann

Slora mølle utvendig

Christian Ullerud. Han hadde et allsidig utvalg av brødvarer. Det huskes at han tidlig på morgenen gikk rundt til forretningene i Blaker, som åpnet klokka åtte. I brødkurven fantes fint grislet* rugbrød, loff og grovbrød. Senere på dagen, da han kom annen omgang med bakekurven, var det med kaker, wienerbrød, kavring og skonrokk.

Forbedret kosthold

Dette med at vi fikk gode brødvarer var litt sammenfallende med det nasjonale, at vi skulle sørge for bedre kosthold. Dette gikk også meieriene i forgrunnen for å få til.

I mars 1937 var det en stor kveld på Blaker Meieri, hvor meierisalen var overfylt av besøkende som fikk smaksprøver på melkeprodukter som smør og ost. Ett av slagordene var: "Melk og brød gjør kinnene rød". Og det var da slik at den enkelte skulle være med i dette forbedrede kostholdet.

I Oslo-skolene var det i 1931 blitt innført det som ble kalt Oslo-frokosten: grovt brød, skonrokker, melk, pålegg av ostesorter og pølse eller annet kjøttpålegg. Det fasjonable månedstidsskriftet Oslo Illustrerte hadde en parole: "Bygg Dem selv opp en sterk og sunn kropp". Dette ble nasjonalt fulgt opp av Norges Husmorforbund på den store håndverks- og

*) **Grisling** vil si at brødet, før den endelige stekning, får en kort stekning med ekstra sterk overvarme etter å være penslet med sukkervann. Skorpen blir da jevn og fin, og hindrer brødets karbondioksyd i å slippe ut. For å unngå sprekker i brødet, settes det noen snitt i grisleskorpen før brødet får den endelige stekning.

Kilde: Laura-Marie Lymann, husstellærer, Aschehougs leksikon, bind 8 – 1974

Slora mølle innvendig

industri-utstillingen i Oslo 12. mai – 18. sept. 1938, ”**VI KAN-utstillingen**”. I sin stand i gruppen for nærings- og nytelsesmidler hadde Husmorforbundet montert to standard kjøkkener i en paviljong, og drev der en melkebar i samarbeid med to store Oslo-meierier og Norske Melkeprodusenters Landsforening.

På Nordal hadde vi somrene 1937 og 1938 hjelp av et søskenbarn fra Eiker, som studerte ernæringslære. Hun gikk inn for å bruke kruska til frokost, en sammensetning av skall av hvete, havremarg og store rosiner. På Slora Mølle fikk vi ingrediensene av korn malt, og store rosiner kjøpt i butikk. Kokt i vann ble dette en tynn grøt, som med melk på smakte utmerket.

Korndyrking i Norge i krigsårene

Ennå i slutten av 1930-årene ble det i Norge dyrket bare halvparten av det matkornet landet trengte. På den tiden var det oppstått krigsfrykt, og 2. verdenskrig utbrøt 3. september 1939. Forut og så lenge skipsfarten gikk uhindret av krigen, ble det innført korn oversjøisk til forsyningsdepoter i Norge. Straks ble rasjonering iverksatt.

Etter at Norge ble trukket inn i krigen 9. april 1940, ble arealene for korndyrking økt. Høst med mye regn i 1940 gjorde innhøstingen på kornåkrene så vanskelig at noe korn gikk tapt. 1941 var et meget godt kornår, mens 1942 hadde en kald og dårlig sommer, og det ble ingen god kornhøst. 1943 var et utmerket kornår. 1944 var noe middels, men høsten var

bra for tørken av kornet. I 1945 ga varm sommer og lang, tørr høst godt korn.

Kontroll med kornet

Men tilbake til 1942: Da begynte de å gå etter med lagrene som var opparbeidet i årene før krigen. Det kornet som da ble innført til Norge, gjennomgikk ikke noen høy utmalingsgrad. Alt brød i handelen var svært mørkt, men likevel godt spiselig.

Kornprodusentene kunne få male eget korn til egen husholdning mot at forsyningsnemnda klippet i husstandens mel- og brødkort. Seddel utstedt av forsyningsnemnda var påført det kornkvantum produsenten kunne ha med seg til mølla. Korn som ikke ble brukt slik, eller som ikke gikk med til dyrefor i landbruket, skulle leveres til Statens kornforretning. I husholdningen ble det brukt mye grøpp av hvete, som ga veldig godt brød. Og siden det ble rasjonering, ble også bygg og havre utnyttet mer i matforsyningen.

Havrelefsa var både helgemat og hverdagsmat under krigen. Og uttrykket om striskjorta og havrelefsa på mandager, hadde den gang en helt annen betydning, for havrelefsa var veldig ettertraktet.

Byggmel ble brukt som grøtmel, gjerne kokt på vann og mel. Vassgraut med litt melk og sukker var god frokost. Så var det også havre-skremel, en melsort som ble brukt langt tilbake og under krigen til skremjølsvelling med melk og sukker.

Og bakerne var under krigen flinke til å få godt bakverk og småkaker av det melet de kunne få. Det var slik at de som ikke tålte grovt brød, fikk anvisning på litt fint hvitemel.

Slora Mølle var i det hele tatt kjent for gode melprodukter, om det var grøpp eller fint semulegryn, så kunne det fåes der.

Mølla på Nordal

Det var slik før korntrygden i 1928 at det var enkelte som hadde gårdsmøller, og det ble innkjøpt mølle på Nordal i 1924. Mølla sto i underlåven. Først ble den drevet av en stor bensinmotor, men senere ble det elektrisk

Den transportable mølla fra Nordal

installasjon i låvebygningen, og elektrisk motor på 7,5 HK.

Det hendte når det ikke var vann nok til å drive Slora Mølle, at det kom noen til Nordal for å få malt kornet. Men etter 1928, da korntrygden kom, var mølla ute av bruk.

Det ble da tillagt møllerne å vurdere om kornet var brukbart korn. De som leverte godkjent korn til matkorn og dyrefor, fikk korntrygd. Det var kontroll av den lokale kornoppkjøper for Staten, som administrerte det hele.

I krigsårene var det stort hestehold og travsport, og ridesporten gikk som ellers under krigen. Mølla ble overlatt til en som hadde travhester, og kunne male det kornet som ikke var godt nok til korntrygd.

Mølla ble etter hvert tatt vare på, og sto lenge i Sørums mølle. Den kom så til Slora Mølle, hvor de interesserte i Venneforeningen har tatt vare på den, og rustet den opp til kornmaling for demonstrasjon.

Lillian Mobæk

Vi gratulerer Lillian med utfordringen som desksjef i det nye Sørumspeilet som utkommer fra og med nr. 3/2011. Allerede dette intervjuet kan tyde på at vi vil få flere bilder i det nye Sørumspeilet – til og med i farger!

Red.

Glomma gjennom Sørums

Ikke mange kan ha unngått diskusjonen om hvor mange kilometer av Glomma som renner gjennom Sørums. I hvert fall ikke dersom en er abonnent på Indre Akershus Blad.

Under SørumsFestivalen ble det arrangert Sørumsquiz på Blaker skanse. Ansvarlig for spørsmålene var Aage Kleven. Kleiva-laget, der både ordfører, varaordfører og gruppeleder for Arbeiderpartiet i kommunestyret deltok, vant overlegent.

Det var imidlertid et spørsmål det ble stor diskusjon rundt i laget. Og det var hvor mange kilometer av Glomma som renner gjennom Sørums. Når det gjaldt svaret her, var det ulike oppfatninger i vinnerlaget. Ordføreren hadde naturligvis lest "Glomma gjennom Sørums", der det i forordet heter at 15 kilometer av Glomma renner gjennom Sørums.

Varaordføreren var imidlertid uenig. Han mente at det umulig kunne være snakk om mer enn 12 kilometer. Som vanlig var det ordføreren som fikk det siste ordet, og svaret ble av dommer Aage Kleven registrert som korrekt.

Siden det hadde oppstått en intens diskusjon om hva som er rett svar, satte Aage Kleven seg fore å kontrollere saken. Han tok kontakt med Plan- og utviklingsseksjonen i Sørums kommune, der han fikk hjelp.

De målte Glomma gjennom Sørums etter "midtlinjeprinsippet", og kunne fortelle at den rette avstand fra Nes til Fet var 12.165 meter. Aage Kleven måtte altså bite i det sure eplet og innrømme at varaordføreren hadde hatt rett. Glomma gjennom Sørums er 12, ikke 15 kilometer.

Men så fortsetter naturligvis diskusjonen, for alle som har gått *turstien* langs Glomma fra Rånåsfoss til Kikut vet at den distansen de tilbakelegger, er betydelig mye lenger enn "midtlinjeprinsippet". Når vi følger alle buktene og nes langs *turstien*, går vi sikkert 15 kilometer – minst. Men slik spørsmålet var formulert, hadde varaordføreren rett, og dommernes "rette svar" tilsvarende feil.

Svein Sandnes

Gardsnavn i Blaker sokn

Som student ved Institutt for lingvistiske og nordiske studier ved Universitetet i Oslo tok jeg høsten 2010 fatt på navnegransking. Mitt første feltarbeid dreide seg om gardsnavn i Blaker sokn, hvor jeg tok sikte på å greie ut om navnene i historisk perspektiv. Jeg har sett på skrivemåte, uttale, alder og betydning.

Jeg tok utgangspunkt i gardsnumrene 69-72 i Blaker sokn, Akershus. Disse fire gardene (Sandnes, Nitteberg, Eid og Svarstad) kjenner jeg godt til siden jeg selv bor på Skovli, et bruk som er skilt fra Eid. For å begrense arbeidet, valgte jeg 14 bruksnumre under disse gardene.

Jeg har sett på oppbygningen av navnene og har funnet ut hvilke ord navnene består av og hva disse navneleddene og navnene i sin helhet betyr. Her har jeg også forsøkt å finne ut om navnene beskriver gardenes og brukenes natur.

Jeg starter med de sammensatte navnene, substantiviske navn og preposisjonsnavn. Deretter tar jeg for meg de usammensatte, først de i ubestemt form og til sist de i bestemt form.

Alle betydninger er hentet fra *Våre arveord* (Bjorvand og Lindeman, 2007) hvis ikke annet er oppgitt. Skyld er hentet fra Matrikkelutkastet av 1950. Ulike skrivemåter er hentet fra Rygh, *Norske Gaardnavne*, om ikke annet er oppgitt. I det følgende har jeg forkortet noen av kildene, og disse finnes i litteraturlista i slutten av artikkelen. Det bør også nevnes at *gno.* er forkorting av *gammelnorsk* (norrønt), og * (asterisk) foran et ord betyr at det er en ugrammatisk eller rekonstruert form.

Gnr. 69, bnr. 1. Sandnes

Sandnes er i følge bygdeboka ingen gammel gard: "[...] den første bygselseddel var utstedt 14. februar 1657" (Lillevold, 1963:458). Skylden er 1 mark og 52 øre.

Navnet *Sandnes* er sammensatt av leddene *sand* og *nes*, og som vanlig ved sammensetninger er etterleddet grunnordet og forleddet en beskriver til etterleddet. NSL sier at *sand*, 'løs masse av ørsmå steinkorn', er vanlig i gardsnavn. I tillegg informerer NSL om

at *Nes* opphavelig er "namn på ein tidlegare prestegard som låg på odden der Glåma og Vorma renn saman" (NSL, 1990:231). *Nes* betyr 'spisst og smalt stykke land som stikker ut i sjøen'.

Men Sandnes ligger ikke i nærheten av Nes eller noe som ligner på et nes. Brukseier selv mener at den beste forklaringen på navnet må være at elva så annerledes ut før byggingen av kraftverket på Rånåsfoss. Elva var så smal på den tida at man ved lavvann kunne gå over elva på fjellgrunnen. Det er vanskelig å si hvorfor det heter *Sandnes* her, men betydningen av navnet er uansett 'nes hvor det er sand'.

Uttalen har nok vært den samme gjennom tidene. Kåre Hoel bruker enkel lydskrift: sa`nnēs. Uttale i dag er [²sane:s]. Skrivemåten har variert mellom Sandnes (1666) og Sannes (1723). Matrikkelutkastet skriver Sandnæs, en danskpåvirket skrivemåte.

Gnr. 70, bnr. 1. Nitteberg

Nitteberg er først registrert i et brev fra 1360 (Lillevold, 1963:466). At denne garden er eldre enn førstnevnte ser vi på skylden, som er 2 mark og 61 øre.

Grunnordet *berg* betyr 'fjell(topp), lite fjell, fjellgrunn'. Rygh mener at *berg* primært er knytta til 'klippegrund' eller 'høyde med nakne berg', ikke til bakke eller høyde generelt (NSL, 1990:68). NSL sier også at *berg* er veldig vanlig i natur- og gardsnavn, og at det som sisteledd i gardsnavn ofte har uttaleformer som -ber, -bør, -bår, -bar(g). Dette stemmer med uttalen av Nitteberg i Blaker hvor sisteleddet blir uttalt [bæɾ].

Rygh sier at han ikke kjenner til noe ord i gammelnorsk som kan ligge til grunn for *nitte*, utenom *knýttr*, som betyr 'knyttet' (NG, 1898:177, bind II). Han mener at elvenavnet *Nitja* kan ligge til grunn (Lillevold, 1963:466), altså i kjent Rygh-tradisjon, men dette gjelder omtale av Nit(te)berg i Skedsmo og Gjerdrum. Bygdeboka forteller også om en lokal tradisjon som vil ha det til at navnet *Nitteberg* i Blaker er avledet av substantivet *nøtt*, og brukseier bekrefter at det vokser nøttetrær her. Kanskje betyr *Nitteberg* 'fjellgrunn hvor det vokser nøtter'.

Bygdeboka nevner uttalen *Nettbær*, Kåre Hoel skriver *ne`ttøbærr*, og dagens uttale varierer mellom [ˈnetøbær] og [ˈnitøbær]. Det er registrert mange ulike skrivemåter: 1360: Hnyttæberghi (DN), 1364: Knyttaberghum (DN), 1367-68: Hynntæberghim (DN), Hnyttuberg, Hnyttabergom og Hnyttabærgi (RB), Nitteberg (St.), 1578: Nettberg, 1617: Nøtteberg, 1666: Nitteberg, hvor formene med -*Hn* og -*Kn* forklarer Ryghs teori om en (ellers uforklart) sammenheng med gno. *knýttr*, 'sammenknytt, krumbøyd'.

Gnr. 72, bnr. 1, 13. Svarstad

Svarstad, uttale: [ˈsvaʃt̪a], er en av de eldste gardene i Blaker med en skyld på 4 mark og 22 øre og 9 mark og 82 øre på henholdsvis bnr. 1 og bnr. 13, og kan dateres tilbake til vikingtida. Ikke bare er det gjort funn fra jernalderen her (Lillevold, 1963:507), men Rygh og Olsen regner -*stad*-navnene til vikingtida (NSL, 1990:294f). *Stad* betyr 'avgrenset område, plass', men Rygh og Olsen regner betydningen som 'bustad', Sahlgren 'mjølkplass, støl' og Linde og Holm 'grunn der bustad ligger eller kan ligge' (NSL, 1990:294). NSL forteller også at *stad* (gno. *staðir*) er svært mye brukt som sisteledd i sammensatte gardsnavn, hvor førsteleddet oftest er personnavn.

Det er registrert mange skrivemåter: Swaualdzstadum (RB), Sofualstadom (RB), 1520: Swastat og Swalstad, 1578 og 1594: Suadstadt, 1617 og 1666: Suarstad, 1723: Svadstad. Rygh mener at et personnavn, *Svávaldr, kan ligge til grunn for forleddet, kanskje etter det svenske navnet *Svávarr* (NG, 1898:177, bind II). *Svarstad* betyr kanskje 'plassen til Svávaldr'.

Gnr. 70, bnr. 4, 7. Dalbakk

Dalbakk er et nyere bruk fra tidlig 1900-tall. Jeg finner tre ulike skriftformer: *Norske Gardsbruk* skriver Dahlbak (dansk form), Matrikkelutkastet skriver Dalbak og Statens Kartverk skriver Dalbakk. Uttalen har nok alltid vært den samme: [ˈda:lba:k].

Dal er svært vanlig som gardsnavn i Norge (NSL, 1990:89), og betyr 'langstrakt større fordypning i jordskorpen'. Dalbakk ligger nettopp i dalsiden ved Glomma, og det er svært

bratt her. *Bak* betyr 'bakende, bakdel; sj. rygg', men -*bak* eller -*bakk* som sisteledd i stedsnavn kan ha betydningen 'elvbredd' (NSL, 1990:65). Navnet i sin helhet beskriver derfor stedet meget godt: 'bakke/rygg i dalside'.

Gnr. 71, gnr. 15. Grønnvoll

Med 85 øre i skyld er Grønnvoll en nyere plass, Kåre Hoel daterer den til 1875.

NSL forteller at *voll* (gno. *vǫllr*) er vanlig som stedsnavngrunnord (NSL, 1990:346), og har betydningen 'engslette, slåttemark, jevn gressmark'. I tillegg kan NSL informere om at *voll* i naturnavn ofte følger etter et beskrivelsesledd som er henta fra flora og fauna. Og forleddet *Grønn-* ('1. som har en farge som ligner fargen på friskt gress', BOB) gjør derfor intet unntak. *Grønnvoll* betyr rett og slett 'grønn slette eller gressmark'.

Skriftformene varierer fra Grönvoll til Grönvold (danske former) og Grønnvoll, henholdsvis hos Kåre Hoel, i Matrikkelutkastet og i Statens kartverk. Uttalen i dag er [ˈgrønvɔl], som den nok alltid har vært.

Gnr. 71, bnr. 13. Skovli

Skovli er også et nyere bruk fra tidlig 1900-tall. *Skov* er den danske formen for *skog*, som betyr '(større) tredekket område'. Ordboka legger også til at dialektformen er *skau*. Skriftformen har alltid vært *Skovli*, med unntak av hos Kåre Hoel som nevner *Skovly*, til i dag da Statens kartverk bruker formen *Skogly*. Brukseier har aldri brukt denne formen, så *Skogly* er kanskje et forsøk på fornorsking. Det blir imidlertid feil å bruke etterleddet -*ly* ('mild, lun, lunken') om dette bruket da det ikke ligger i *ly*, men i en *li* ('skrånende dal- el. åsside'). *Skovli* betyr 'tredekket område i dalside'. Dagens uttale er [ˈsko:vli].

Gnr. 71, bnr. 14. Fjellvang

Fjellvang ble bygget på tidlig 1900-tall, og står oppført med en skyld på 90 øre. I Matrikkelutkastet blir navnet skrevet Fjeldvang (dansk form), den formen som brukes som slektsnavn i dag. *Fjell* betyr 'høyt berg over tregrensen'. *Vang* betyr derimot 'grasvoll, grasslette', og beskriver stedet bedre, for det er ikke noe fjell i Blaker. Men det skal sies at bruket ligger på

steingrunn og at kun deler av jorda er dyrka mark, resten er gressletter med fjellknauser. Bruket grenser til Grønnvoll, hvor vi finner igjen leddet *voll* i betydningen av *vang*. Uttalen av navnet er [²fjelvɑŋ], og *Fjellvang* betyr 'gresslette på fjellgrunn'. *-vang* er også et tidstypisk navn, som var svært populært på 1900-tallet.

Gnr. 72, bnr. 29. Larsrud

Larsrud er en liten husmannsplass med skyld på 32 øre. *Rud* betyr 'rydning; ryddet sted' av gno. *ruð* (NG, 1898:71, Forord og Indledning), og er svært vanlig i gardsnavn. Førsteleddet i *rud*-navn er vanligvis manns- eller kvinnenavn fra kristen mellomalder (NSL, 1990:260), i dette tilfellet mansnavnet *Lars*. Rygh mener det kan komme av gno. *Lafranz* (NSL, 1990:201). Navnet betyr 'Lars sin rydning', og uttalen er [ˈlaːʃ rʉː].

Gnr. 72, bnr. 15. Myrmellom

Myrmellom er et preposisjonsnavn, og Rygh sier at alle disse navnene henger sammen med "Gaardens Beliggenhed i Forhold til en vis given anden Lokalitet, [...]" (NG, 1898:16, Forord og Indledning). Og da kan man ikke påstå annet enn at bruket ligger eller lå mellom to myrer, 'fuktig og glatt lende'. *Myrmellom* betyr altså 'mellom to myrer'.

Skrivemåten varierer fra Myrmellem og Myrimellem (danske former) i Matrikkelutkastet til Myrmellom og Myrimellom i Statens Kartverk. Kåre Hoel har notert *mÿrmællom* som uttale. Dagens uttale er [ˈmyːrɪ mələm].

Gnr. 72, bnr. 4. Ingjer

Ingjer er også et såkalt preposisjonsnavn. Etterleddet kommer av *gjerde* som betyr 'oppsett stengsel, vern, skille (mellom to jordstykker)', og Rygh sier at navnet kan komme av gno. **inngerði*, som betyr 'inngjerdet stykke', men antyder også oppkalling (NG, 1898:175, bind II).

I Blaker finner vi også et bruk ved navn *Indgjærdingen* (Gnr.72, bnr. 32), som betyr det samme. Formen er bestemt og navnet er derfor nyere enn *Ingjer*, noe vi også ser på skylden på henholdsvis 18 og 55 øre. Vi finner skrivemåten

Ingier (dansk form) i Matrikkelutkastet og *Ingjer* i Statens Kartverk. Uttalen i dag er [ˈɪŋjæːɾ]. Noen assimilerer og sier [ˈɪŋjæːɾ].

Gnr. 71, bnr. 1. Eid

Eid kommer av gno. *eið* og betyr 'smal langtunge, vei over land mellom to vann/elver, vei langsmed foss', og i Blaker gjelder nok den siste betydningen. Rygh forteller at man her har gått opp fra Glomma for å unngå Sundfoss i sør eller Rånåsfoss i nord (NG, 1898:177, bind II). Den eldste *Eid*-garden har skyld på 4 mark og 53 øre, og det er denne som ligger nærmest Glomma. Vi finner mange skrivemåter: 1520: Eyd, Eidt (St.), 1578: Eiidt, 1594: Eidt, 1617: Eedt, 1666 og 1723: Eid. Kåre Hoel har notert en uttale uten uttalt [d], og uttalen i dag varierer mellom [æɪː] og [æɪd].

Gnr. 72, bnr. 11, 12. Tømte

Tømte er et større bruk med skyld på 92 øre. Rygh kan si om *Tømte* at det kanskje kommer av **Tuptir*, eller kanskje fra middelalderen *Tymtir* (NG, 1898:98, bind II), som betyr 'tomtene', og utdyper gno. *topt*, 'hustomt' (NG, 1898:82, Forord og Indledning). Uttalen er [ˈtømtə].

Gnr. 70, bnr. 9. Haugen

Haugen var en liten plass med 2 øre i skyld, som Rygh mener er oppkalt etter gnr. 10 i Skedsmo, *Haugli*, uten videre forklaring (NG, 1898:178, bind II). Om navnet er det ikke mer å si enn at det er usammensatt i bestemt form, og at det derfor er et nyere navn (etter 1600). Forleddet *haug* av gno. *haugr* betyr '(rundaktig) forhøyning i terrenget' og er et svært vanlig grunnord i norske gardsnavn (NSL, 1990:144). Uttalen må ha vært slik vi sier det i dag, [ˈhævøŋ].

Gnr. 69, bnr. 11. Grinden

Grinden var også en liten plass med kun 5 øre i skyld. Navnet *Grinden* er likt *Haugen*, nemlig usammensatt og i bestemt form, og er dermed fra samme periode. Både *Haugen* og *Grinden* er borte i dag. De små plassene er ikke lenger bebodd, så navnene opptrer bare i en kort periode i Blaker. Norske Gaardnavne nevner ikke plassene, heller ikke Statens kartverk. Kåre

Hoel har notert *Grinden* og *Grinda* som skrivemåte, og uttalen *grīna*.

Grind betyr 'stengsel for åpning i gjerde; reisverk', og i bestemt form vil vi i Blaker ha uttalen [ɪgrina grina], som Kåre Hoel nevner. Skrivemåten *Grinden* er danskpåvirket.

Sammendrag

I utvalget mitt er det overvekt av sammensatte navn. De fleste etterleddene er svært vanlige i steds- og gardsnavn i Norge og legger grunnlaget for navnet, mens forleddet beskriver etterleddet nærmere med ulike natur- og stedsbeskrivelser og i et par tilfeller personnavn. De fleste brukene er ikke så gamle, men de fleste navneleddene er arveord og går tilbake til norrønt eller er enda lengre.

Mange av gardene og brukene har hatt eller har dansk skrivemåte etter danske skriftformnormer i og etter Danmark-Norgeunionen. Gards- og bruksnavnene har nok ikke blitt uttalt slik de er skrevet etter danske rettskrivningsregler, *Dalbakk* har nok for eksempel ikke blitt uttalt med lang /a/ i etterleddet selv om det er blitt skrevet med én /k/. *Grønnvoll* er nok ikke blitt uttalt med /d/, noe jeg støtter på at uttalen av *voll* er arvet fra gno. *vōllr*. Det samme gjelder /d/ i *Fjeldvang*. Det mest oppsiktsvekkende eksemplet finner vi i *Grinden*. Bestemt form entall av femininum blir uttalt /-a/ i Blaker, ikke /-en/.

Marte Brakestad Ihlebæk

Litteratur:

RB = *Biskop Eysteins Jordebog (den røde Bog)*.

Fortegnelse over det geistlige Gods i Oslo Bispedømme omkring år 1400. Utgitt av H. J. Huitfeldt, Christiania 1879.

Bjørvand, Harald og Fredrik Otto Lindeman: *Våre arveord – Etymologisk ordbok*, Novus forlag, Oslo 2007.

BOB = Bokmålsordboka: www.bokmalsordboka.uio.no

Borgedal, Paul og Lars Berg: *Norske Gardsbruk*, Forlaget Norske Gardsbruk, Oslo 1941.

DN = *Diplomatarium Norvegicum*, Chr. C. A. Lange, C. R. Unger og H. J. Huitfeldt-Kaas. Christiania 1847 ff.

Hoel, Kåre: arkiv fra 1950-tallet.

Lillevold, Eyvind: *Aurskog og Blaker 2*,

Bydeboknemnda for Aurskog og Blaker, 1963.

Matrikkelutkastet av 1950:

<http://www.dokpro.uio.no/cgi-bin/stad/matr50>

NG = Rygh, Oluf: *Norske Gaardnavne, Bind II og Forord og Indledning*, W. C. Fabritius & Sønners Bogtrykkeri, Kristiania 1898.

Arbeiderbevegelsens historielag i Akershus: Årbok 2010

Siden 1988 har Arbeiderbevegelsens historielag i Akershus gitt ut årbok. Det som kanskje særlig vekker sørumsokningers interesse i 2010-utgaven, er årbokredaktør Nils Wangs artikkel om kraftutbygginga i Glomma generelt og på Rånåsfoss spesielt. "Et blodslit – og kamp for faglige rettigheter", er overskriften, og framstillinga bygger på de to bøkene Bjørn Bjørnsen har skrevet: "Sammen er vi sterke", utgitt til Norsk Elektriker- og kraftstasjonsforbunds 75-års jubileum i 1993 og "En fortelling om fossen og samfunnet" utgitt til Akershus Energis 75-års jubileum i 1997.

For øvrig er den artikkelen Nina Hanssen, som selv er fra Hommelvik, har skrevet om Johan Nygaardsvold svært interessant. Det er også en gammel valgplakat med "Gubben"s portrett og slagordet "Vårt løsen er arbeid og trygge kår for alle" som preger forsida på årboka.

Nils Wang oppsummerer mye av historielagets idégrunnlag i artikkelen om kraftutbygginga i Glomma slik:

"Fagbevegelsens styrke er at den har vært med på å forme nasjonen. Den norske eller også den nordiske modell for hvordan man organiserer samfunnet har over tid vist seg å være svært vellykket. De som tar vårt velferdssamfunn som en selvfølge og tror at det er noe som man har fått og som alltid vil være der, bør lese historien en gang til. Fagbevegelsen og den politiske arbeiderbevegelsen har ikke utspilt sin rolle som mange liberalkonservative ynder å hevde."

Både denne og de fleste av de tidligere årbøkene kan kjøpes hos Flisby'n Forlag på Historielagets Hus på Skedsmovollen.

Svein Sandnes

NSL = Sandnes, Jørn og Ola Stemshaug (red.): *Norsk Stadnamleksikon*, Det Norske Samlaget, 1990.

Statens kartverk: <http://kart.statkart.no>

St. = Stiftsbog eller fortegnelse over kirkens Gods i Oslo og Hamar Stifter, opptatt etter stattholderen Povel Huitfeldts foranstaltning i årene 1574-1577, Riksarkivet.

Skjerpefeber i Sørum – del 2

I SørumSpeilet nr. 3-2010 skrev Rune Fjellvang en artikkel om hvordan det på slutten av 1800-tallet ble lett etter edle metaller i utmarka i Sørum. Her følger andre del av denne spennende, men ukjente historien. Det var nemlig også "metallfeber" også i Blaker.

Det eneste stedet i Sørum hvor det har vært drevet gruvedrift utover vanlig skjerping, er ved kobbergruva oppe på Skugstadåsen i Blaker. Men en god stund før kobberåra ble påvist der, hadde det vært skjerpet både hist og her i Blaker.

Den første lensmannsannmeldelsen fra Blaker stammer fra 5. september 1873 da en T. Johansen og Ole B. Braaten leverer inn en anmeldelse til lensmannen:

"Jeg har været paa min eiendom nordre Fossum skov med 2de vidnefaste mænd for at undersøge med hammer og minerredskab at have opdaget og udbrudt stene og skjerpet efter mettal paa min skovpart søndenfor veien som gaar over aasen fra Engebraaten til Quævli. Undertegnede har været tilkaldt for at bevidne at Ole Fosmoen har skjærpet i sin skovpart der grændser til Nebbenæs udmark efter metall."

Hva som er funnet oppgis ikke, og det spørms om det i det hele tatt var noe å snakke om. Det ble aldri senere anmeldt noe skjerp fra denne delen av Blaker, som er nordre del av Gullsmedåsen.

5. februar anmelder J. Krogh et funn straks sør for Slora mølle. I skjerpeprotokollene oppgis det blant annet sølv fra denne forekomsten.

"I Gaarden Sloras Havnehage i Urskougs Præstegjeld har jeg fundet en Malmanvisning, som jeg agter at drive, hvilket jeg herved tillader mig at anmelde for Lensmanden. Stedet, hvor jeg har fundet samme, er beliggende paa Martin og Olav Gustavsønner Sloras Grund strax nedenfor Fossen ved Saugen dersteds."

Denne forekomsten blir flere ganger gjenstand for skjerping, og i området kan man i dag se tydelige merker etter skjerping og mineringsbor. Jeg har funnet et lite skjerp på stedet, men jeg har ikke kunnet slå fast hvilket metall det har vært skjerpet på.

Kobberet kommer til syne

1. mars 1878 melder Caspar Hansen Armoen at han på sin "faders Hans Hansens eiendom Armoen i Blaker har opdaget kobberkis= anvisning, som viser sig i den saakaldte Sandageraas. Ertsanvisningen viser sig i dagen paa forskjellige punkter."

Og skjerpingens smittsomhet slår heller ikke feil i dette tilfellet. En drøy måned seinere melder P. N. Fjug at han har oppdaget en kobberanvisning i Helgerberget på sin eiendom Fjuk.

At det også er kobbermalm oppe i Skugstadåsen, eller Skogeraasen, som det blir hetende i bergmesterens protokoller, kommer for en dag i 1884. Den 12. april melder Martin Pedersen Skulerud følgende til lensmannen:

"At jeg paa gaarden Husebys grund, Gunnerius G. Grøndahls eiendom, har opdaget en kobberanvisning eller metalanvisning, som viser sig i dagen flere steder, hvoriblandt ogsaa paa Ole Andersens og Jakob Moes eiendom i Huseby i en strækning af omtrent 200 a 300 alen."

14. august samme året melder Kristian A. Skaugen at han "har været paa Skugstads udmark for at undersøge efter metal med meisel og hammer og skjærpet i nævnte skov tilhørende O. Brynildsen paa Skugstad i en udstrækning af 500 m paa hver kant fra det sted hvor ertsen viser sig, hvilket er beliggende i en lav skraaning vestenfor Vahlbjerget."

Feberen brenner ut

Siden ser det ut som om blakværingene får nok av jakten på skatter i skog og mark for en stund. Det skal gå en halv menneskealder før neste brev om malmsfunn finner veien til lensmannen.

18. mai 1898 melder imidlertid Paul J. Myrmellem at han er på sporet av det han mener må være et verdifullt metall ved den øvre kant av Skullerudmosen i Svarstad skov. I hvert fall er det mye glimmer i forekomsten.

Dermed bærer det ut i skogen også med Svend Nilsen Stenby, som den 3. juni innberetter "at jeg paa min eiendom Svarstad i Blakjer har opdaget en metalanvisning. Stedet ligger i min eiendoms indmark, nemlig i et indgjærdet stykke som kaldes Bergløkken og ca 2 a 300 m fra det sted i min udmark hvor Paul

J. Myremellem ifølge anmeldelse af 18. Mai har opdaget metalanvisning.

Martin Pedersen Skullerud av Sørum har heller ikke glemt at han har funnet kobber i Blaker. Den 21. september 1898 anmelder han igjen at han ”*paa gaarden Husebys grund, G. A. Grøndahls eiendom i Blakjer har opdaget en kobberanvisning eller metallanvisning som viser sig i dagen flere steder, hvoriblandt paa Ole Andersen og G. Nilsen eiendom i Huseby, i en strækning af ca 100 m.*”

På kirkebakken

Så langt hadde ingen gått lenger enn å anmelde forekomstene i Blaker, noe som ikke gir de samme rettighetene som en muting ville ha gitt. Dette tyder på at den rikeste kobberåra i Skugstadåsen ikke var funnet da man var på vei inn i året 1900.

For skjerperen var det viktig å anmelde de funnene man ønsket rettighet til. En anmeldelse til lensmannen måtte gjerne fornyes etter et halvt år. En muting hos bergmesteren gjaldt for et år og ga rettigheter til å undersøke funnet.

Kunne man ikke gjøre slike undersøkelser, kunne man be om fristbevilgning, noe som gjorde at man kunne holde forekomsten i hevd i et år. Deretter måtte man be om ny frist, eller så ville forekomsten falle i det fri.

Skulle man drive forekomsten, måtte man be om utmål, noe som bergmesteren kunne ordne ved personlig frammøte.

Både anmeldelser, mutinger og fristbevilgninger kostet penger for skjerperen. Alt skulle kirkebakkeleses, og det kostet også penger. For skjerperen var det derfor viktig å finne kjøper til skjerpet. Men akkurat det er en senere historie ...

Rune Fjellvang

Og skulle journalisten Rune Fjellvang være interessert i å fortelle den historien, er jeg sikker på at SørumSpeilets spalter vil stå vidåpne.

Red.

Frogner-gardenes plass i bosetningshistorien

Enhver vanlig norsk gard har en historie å fortelle. Dens eldste historie utgjør et ledd i historien om bosetningen i bygda. Kan vi i et større område skille ut grupper av gardar med et ensartet preg, for eksempel med hensyn til navn, og henføre dem til en periode i bosetningshistorien, vil den historie disse gardene samlet kan fortelle, kunne gi et større eller mindre bidrag til utforskningen av vårt lands historie i en fjern fortid hvor de fleste kilder tier.

Når vi vil forsøke å klarlegge noe av en gards eldste og dunkleste historie, kommer vi kanskje et lite stykke på vei med de eldste skriftlige kildene som kan røpe noe om gardens størrelse i middelalderen, og det kan være god hjelp. Men for å komme videre, må vi ta andre midler i bruk. Det kan være gardsnavnet, beliggenhet, jordsmonn, grenser, forhold med hensyn til inn- og utmark sett i relasjon til grannegardene osv. Noen gardar er det forholdsvis lett å gi en plass i bosetningshistorien, som for eksempel de mange rudgardene fra kristen middelalder og likeså de mange gardene med lignende, velkjente sammensetningsledd i navnet, som –stad, -land, –set, -vin og –heim-endelsene. Andre gardar kan det være vanskeligere å plassere. Jeg tror man må kunne si at det gjelder Frogner-gardene. I det følgende vil jeg likevel forsøke å plassere Frogner-gardene i bosetningshistorien, til tross for at jeg ikke har hatt anledning til å bese disse gardene, noe som jo kunne vært ønskelig. Jeg vil også sette fram en hypotese angående Frogner-gardenes plass i det gamle bygdesamfunnet.

Frogner-garder på Romerike

Frogner er et velkjent navn på Romerike. Vi har både en jernbanestasjon, et sogn og en kirke som har det navnet. I motsatt rekkefølge har de alle fått navnet etter garden Frogner, nå gnr. 73 og 74 i Sørum herred og prestegjeld. Sognet hette fra først av Gauteid, men fikk i sein-middelalderen navnet etter kirkestedet i sognet, Frogner.

I Ullensaker har vi Frogner, øst for hovedkirken, nå gnr. 54 og 55, Store og Lille Frogner. I Nes finner vi Frogner både i hovedsognet, et par-tre kilometer nordøst for Nes hovedkirke, nå gnr. 137, og i Udnes, ikke langt fra kirken, nå gnr. 218.

Når vi tar i betraktning at to eller flere grannegarder med samme navn, men forskjellige gardsnummer, og i de eldre matrikler forskjellige matrikelnummer, regelmessig er oppstått ved deling av en opprinnelig gard, kommer vi til at det har vært fire Frognergarder på Romerike, en i Frogner sogn, Sørums prestegjeld, en i Ullensaker hovedsogn, en i Nes hovedsogn og en i Udnes sogn i Nes prestegjeld.

Navnet som disse gardene har, ser ikke ut til å røpe stort om gardens eldste historie. I Ryghs Norske Gaardnavne Bind II, side 28 finner vi følgende:

”Fraunar, flertall av Fraun, et meget gammelt Ord, der er brugt usammensatt i adskillige Gaardnavne, i Regelen i Flertalsform, næsten udelukkende paa Østlandet. Ordet har endnu ikke fundet nogen sikker Forklaring. Prof. Bugge har meddelt mig den Formodning, at det kunde være afledet af det vistnok gamle Ord Fraud m., som i den nordlige Del av Landet bruges i Betydning: Gjødse. Fra Meningens Side kunde dette nok passe i Gaardnavne (”gjødset, frugtbar Jord”).” (Gardsnavnet Frondal i Aurland i Sogn har under tvil vært trukket inn til sammenlikning, men man er blitt stående ved at dette navnet visstnok har et annet opphav).

Når det gjelder betydningen av navnet, er det altså bare tale om en ”formodning”. Men vi våger neppe å avvise den tanken som navneforskerne har satt fram. Et spørsmål kan det likevel være om det er den hele og fulle sannhet. Som gardsnavntype har vi neppe mange av samme slag. Det kan ikke etter den tolkning som er antydning, plasseres sikkert blant naturbetegnende navn, og selv om det ikke gir noe slikt klart vitnemål som de velkjente –heim, –stad og –vin-navnene for eksempel, ser det ut til at navneforskerne er villige til å gi det et innhold som vitner om menneskers virksomhet. Men likevel gir ikke denne navnetolkningen uten videre gardene noen bestemt plass i bosetnings-

historien. Spørsmålet er om det fins andre hjelpemidler hvis vi vil forsøke å plassere Frogner-gardene i de enkelte bygdens bosetningshistorie.

Om vi holder oss til en enkelt av Frogner-gardene, blir det i høyden et svært usikkert resultat vi kan komme fram til. Men fordi vi har flere av disse gardene, kan vi kanskje få et tryggere vurderingsgrunnlag. Av den grunn vil vi også ta for oss Frogner-garder utenfor Romerike.

Frogner-garder utenfor Romerike

I Akershus fylke opptrer det samme navnet på fire steder til. Det er i Kråkestad prestegjeld med gnr. 2 og 7, Frogner søndre og nordre, i Bærum prestegjeld med gnr. 34, innenfor Oslos grenser i det gamle Aker prestegjeld, tidligere gnr. 34, og dessuten har vi Frogn i Frogn prestegjeld (før Frogn sogn av Ås prestegjeld) gnr. 38; i det siste tilfelle er gardsnavnet dannet av entallsformen av samme ord som vi finner i de andre Frogner-navnene.

Utenfor Akershus fylke finner vi igjen navnet i alt i fire tilfelle, nemlig Frogne, gnr. 181 i Vang, Hedmark, Frogner, gnr. 50 i Frogner sogn i Lier prestegjeld, Buskerud fylke, From (av entallsformen Fraun), gnr. 55-56 i Sandar, Vestfold fylke, og endelig Frogner, gnr. 62 i Gjerpen, Telemark fylke. Utenom dette området er navnet ikke påvist, i hvert fall ikke i usammensatt form.

Tar vi for oss Frogner i Ullensaker, finner vi at garden ligger innenfor denne ringen av gardar: Ullenshov (prestegarden), Lauten, Kyken, Stokker, Romsås og Hillern, som alle er større gardar etter Ullensaker-forhold. Tar vi utgangspunkt i landskylda på 1600-tallet, viser det seg at de alle har skyld fra 2 ½ skippund tunge (Romsås og Hillern) til 4 ¾ skippund tunge (Lauten). Gjennomsnittet var på 3,2 skippund tunge. Frogners skyld utgjorde i alt 4 ¼ skippund tunge og garden var altså en av de største i denne kretsen av storgardar. Dermed har vi et sammenlikningsgrunnlag når vi måler størrelsen av de andre Frogner-gardene med den samme målestokk. Landskylda var nemlig et mål for gardenes produksjonsverdi og dermed også et tilnærmet riktig mål for deres størrelse. (Helst skulle vi ha gjort bruk av det

middelalderske boltallet, men kildene tillater ikke det.) Frogner-gardene i Sørum hadde på 1600-tallet en samlet skyld på 3 ½ skippund og Frogner i Nes 3 skippund, 5 lispund tunge. Frogner i Udnes ble delt i middelalderen. Den ene delen av garden hadde i nyere tid 1 skippund, 12 lispund tunge i skyld. Den andre delen ble liggende øde etter mannadauen, og ble seinere, dels lagt under nabogarden Strøm, dels under Berg. Hvis vi antar at den nedlagte delen av Frogner i Udnes var av en lignende størrelse som den som ble holdt i hevd, kommer vi til at også Frogner i Udnes kan plasseres i størrelsen på vel 3 skippund tunge.

Ser vi på alle Frogner-gardenes landskyld, unntatt Frogner i Lier, hvor landskyldoppgaver mangler på 1600-tallet, finner vi at de alle hadde skyld fra 2 til 4 ¼ skippund tunge, og gjennomsnittskylda for ti Frogner-garder (dvs. udelte garder og ikke matrikelgarder) var vel 3 skippund. Frognergardene var altså store garder. Dette hadde gjort det naturlig å dele dem alt i middelalderen; hele åtte av de tolv Frognergardene var to-delt i gammelnorsk tid.

Når det gjelder Frogner-gardene på Romerike, vet vi at de alle hadde en sentral beliggenhet. To av dem lå ved den aller viktigste ferdselsveien gjennom Romerike i eldste tid, Glomma, og den tredje, Frogner i Sørum, lå ved en viktig ferdselsvei av samme slag, Leirelva, og forresten også ved en viktig ferdselsvei til lands; det viser navnet på nabogarden Melvoll, som betyr det midtre vadestedet. At Frogner-gardene lå sentralt i vedkommende bygder, ser vi også av at en av gardene seinere ble kirkested, nemlig Frogner i Sørum. Om Frogner i Ullensaker hørte vi at garden var nabogard til kirkestedet Ullenshov, og dermed også til et hedensk kultsentrum, foruten at det lå midt i en krets av garder som både ved navn og størrelse pekte seg ut som sentrale garder i bygda.

Rolf Fladby

Denne artikkelen er hentet fra Romerikstun V, årbok for Romerike historielag 1964, og andre og siste del av artikkelen vil du kunne lese i det neste nummeret av SørumSpeilet. **Red.**

Notater til gardshistorien til Leirud

Før jul kom bind 4 av Sørum Bygdebok, som gikk så langt vest i Sørum som til og med Yssi og Ausen. Nå er Jan Erik Horgen i full gang med de øvrige Frognergardene, og vi oppfordrer SørumSpeilets lesere til å bidra med opplysninger. For å hjelpe dere i gang, fortsetter vi å trykke Per Otto Asaks notater til gardshistoriene fra 1983-84. Denne gang for Leirud (gård nr. 79 i Sørum).

Leirud er den sørligste gården i Frogner sogn. Den var i senmiddelalderen en halvgård, og skylda var i 1610 satt til 1 skpd. korn. Gården ser ikke ut til å ha ligget øde, og var gammelt bondegods. Mellom Haugli og Leirud gikk den gamle ferdavegen mellom Oslo og Nidaros (Kongevegen). Den følger i dag stort sett Gauteidvegen fra Leirsund til Frogner. En stund på 1700-tallet gikk traseen nord for Haugli, langs grensen mellom Skedsmo og Sørum hvor Leirud ble den første gården etter at ve-gen hadde gått opp bakkene fra Leira.

Til grannelaget Leirud hørte Oppsal og Myrer, men også Haugli i Skedsmo ble ofte regnet med. Av plasser under Leirud ble Maurtuen nevnt allerede i 1706. Den lå like nord for Leirud. Det ble nevnt som et ulovlig skjenkested for reisende langs Kongevegen. Plassen Steinen blir omtalt før 1750. Plassen skal ha ligget syd for hovedbølet på Leirud. Det skal ha ligget en stein der som jøtulen på Hauglifjellet etter sagnet har kastet mot Frognerkirka. Steinen er borte nå, men enda et sagn forteller at den har rast ned i Jeksla, bekken som gikk øst for Leirud.

Steinen og Maurtuen var fremdeles husmannplasser under Leirud innpå 1800-tallet.

Leirudætta.

Leirudætta var en sjøleierslekt som kan spores tilbake til 1500-tallet. Den kan altså følges ledd for ledd like langt bakover som Hønsiætta, men har ikke samme "pondus" som Hønsiætta, hvis røtter kan skimtes helt tilbake til 1300-tallet. Den viktigste opplysningen om Leirudættas begynnelse kommer fra en odelssak i 1683, da Marte Kristoffersdatter Børke omtaler Tor

Leirud som sin bestefar. (I noen tilfeller kan også "bestefar" egentlig være en oldefar.) Tor Leirud er da første ledd i Leirudætta. Martes far Kristoffer Olsen Frogner kjøper i 1609 1/3 i Leirud av Jon Gjestsen Leirud på vegne av sin kone, som hadde best odel i Leirud. (Se ellers mine betraktninger "nytt om odelslekta fra Leirud" etter studier av Johan Garders samlinger, presentert i *Skytilen nr.4 1989*.)

Leirud: Kronologiske data.

1557 og **1593**: Brukerens navn var Tor.

1604-1628: Jon står som bruker. Han ser ut til å ha en Torsten som medbruker fra 1618.

1615 og **1624**: Kristoffer Frogner står oppført som eier av hele gården 1 skpd. korn.

1637-1647: Hans Olsen, bruker og leilending.

1638: En Torger Leirud bekrefter på vegne av sine medarvinger et odelsløsningsbrev fra 1609 som Kristoffer Frogner hadde innløst av Jon Gjesten på vegne av sin hustru. Torger står ikke oppført som bruker av Leirud i skattelistingene. Navnet Torger Leirud tyder på at han bodde på Leirud, og det er nok etter ham døtrene til Kristoffer Frogner har oppkalt Torger, som ble et vanlig navn i Leirudætta.

1651/1652: Da blir all inntekt i boet etter Kirsten Leirud inndratt. Kirsten hadde drept sin mann Hans Olsen Leirud. "Hans Leirud børns moderens arfue?" blir også skyldig, beløp 35 riksdaler.

1657-1666: Tor Gulbrandsen født ca. 1630 står som bruker. Han kommer fra Oppsal (se der). Eiere er fremdeles arvingene etter Kristoffer Frogner.

1679. Hans Johansen er bruker og leilending.

1682/1683. Odelssak om Leirud. Even Branderud, etterkommer etter foran nevnte Jon Gjestsen, hevder å ha odel til Leirud. Marte Børkes sønn Svein Andersen (fra ca. 1660) har flyttet til Leirud, og det skjer ikke uten protester. Hans mor, Marte Børke, er vel den av Kristoffer Frogners barn som ser ut til å leve lengst. Hun vitner til fordel for Kristoffers slektsgrein. Sveins søskenbarn Torger Olsen Norum/Berg og Torger Gunnarsen Frogner er medarvinger og innblandet i odelsaken om Leirud. Torger Olsen hevder å ha best odel til Leirud, da hans mor var eldste datter til Kristoffer Frogner (se Søndre Frogner). 1609,

(Opplysningene under 1638, 1651/52, og odelsaken er basert på notater etter Johan Garder.)

Svein Andersen førte Leirudætten videre på Leirud. Han var gift med Åse Olsdatter fra Rud. Åse har søsken på mange gårder i Frogner: Rud, Melvoll, Fløgstad, Svennerud, Yssi og Børke.

1711: Skoskatten nevner som bosatt på Leirud: Svein Andersen, sersjant i Lethes kompani, dvs. at han er underoffiser i infanteriet. Hustru er Åse Olsdatter. Av barn nevnes: Anders, Kristoffer (seinere til Asak, Skedsmo), Ola, Ola igjen(?!), Mari, Anne, Eli, seinere til Enger, Skedsmo, Inger, seinere til Kjeller, Marte, seinere til Østre Asak, Skedsmo.

1732: Skifte etter Anne Sveinsdatter (datter her på gården). Enkemann Hans Gulbrandsen (fra Enger?). Her nevnes sønnen Svein, 5 år.

Vitneutsagn fra en sak i Skedsmo forteller at denne Hans også må være far til Erik Børke, født 1732, Hans Vestre Tærud og Gulbrand Hansen Hvam født 1741. De er alle halvbrødre til Svein Hansen Luke (fra ca. 1727). Svein var blant annet far til Else Sorknes (se der).

1734: Skifte på plassen "Mørtuen" under Leirud. Død: Berte Kristoffersdatter. Enkemann Hellik Mikkelsen (se Hellikætta under Frogner).

1739-1741: Skifte på Leirud etter ekteparet Åse Olsdatter og Svein Andersen Leirud.

Eldste sønn Anders Sveinsen hadde for lengst overtatt gården. Han var 51 år gammel i 1741. Barna Kristoffer Sveinsen Asak og Anne Sveinsdatter var døde, og deres etterlatte nevnes i skiftet. Mari Sveinsdatter, som omtales som ugift i 1732, står oppført i 1741 som gift med Hans Gulbrandsen Enger. Sønnen Ola Sveinsen, 42 år, bor på Oppsal.

1741: Skifte på Steinen under Leirud: Død; Augustinus Hansen. Enke Marte Hansdatter. Augustinus var fra Melvoll og Marte var fra Mo. De var begge av bondeslekt. Det var flere barn som er nevnt i skiftet.

1742: Skifte på Leirud. Død; Berte Nilsdatter. Enkemann Anders Sveinsen Leirud. I skiftet nevnes broren Nils Asak, som var verge for deres umyndige barn.

1759: Skifte etter Anders Sveinsen. I dette skifte blir det kunngjort at Leirud blir delt mellom to av svigersønnene til Anders og Berte. Barn nevnt i skifte: Ola, 24 år, (seinere

gift til Myrer), Eli født ca. 1721 død 1797, gift med Torger Gulbrandsen Myrer født ca. 1720, overtok Oppistua Leirud 1756, Inger født ca. 1722, gift med Finn Gunnensen Asak, Negar`n Leirud, svigerfarens medbruker siden 1756. Anne, født 1726, gift 1. gang med Ola Gunnensen Nordre Asak (bror til Finn Leirud). Marte var i 1759 gift med Jakob Jensen i Gamlebyen (Christiania).

1762: Sønnen Ola Andersen overlater odell og eie til Finn Gunnensen Leirud (se ramme). Finn var blitt enkemann, og den gamle Leirudætta ble da borte fra Negar`n Leirud.

Skattemanntall fra 1762 Leirud:

- 1) Torger Gulbrandsen og hustru Eli Andersdatter (datter på gården) sjøleiere.
- 2) Finn Gundersen og hustru Anne Olsdatter. Sjøleiere.

Oppistua Leirud.

Eli og Torger var i litt i slekt med hverandre. Torger Gulbrandsen var også av Leirudætta, da hans bestefar Torger Gunnensen Frogner nedstammet fra den foran nevnte Tor Leirud. Torger og Eli fikk blant annet dattera Mari, som døde ung.

1790: Torger er død, og enka Eli Andersdatter selger gården til sin søsterdatter Boel Olsdatter Asak, gift med Lars Kristensen fra Hol. Det gamle ekteparet hadde ingen barn som arvet dem. Nærmeste slektning var Boel Olsdatter, som var datterdatter til Anders Sveinsen Leirud. Også Lars var i slekt med folkene på Leirud. Han var brorsønn til Torger Gulbrandsen Leirud.

Skatteliste fra 1789: Lars Kristensen: Skatt for gården: 1 riksdaler, formue 300 riksdaler og formueskatt 0,49 riksdaler.

Enken Eli Andersdatter: Formue 500 riksdaler og samlet skatt beregnes til 1 riksdaler.

Folketellingen 1801: Oppistua Leirud Lars Kristensen, 53 år og hustru Boel Olsdatter, 47 år. Barn: Ola, 22 år. Torger, 14 år, Kristen, 9 år og Anders, 5 år. Sønnen Ola Larsen overtar gården ca 1815. Han var gift med Ingeborg Kristoffersdatter eller Kristensdatter (Kjus?).

1825: Ola Larsen er enkemann. De etterlater to sønner, Kristoffer og Lars Olsønner. Ola Larsen ble attgift med Marit Rasmusdatter.

Ola Andersen Leirud, odelsgutten som ga fra seg alt.

Her er det verd å ta med seg litt om Olas familie. Han ble først gift med Eli Hansdatter Myrer, og fikk da lov til å bruke en part i den gården (se Myrer). Da Eli var død i 1779, var det andre arvinger som ville slippe til på Myrer, så Ola trakk seg som bruker. Han ble gift på ny med Mari Gulbrandsdatter Semmerud, og ble husmann på Maurtua under Leirud. Så han endte til slutt som husmann på sin egen odelsgård.

Fra skattelista i 1789 nevnes som bosatt på Maurtua: "Ole Andersen, ytterst fattig, ingen skatt." Han bodde der ennå i 1801. Dattera Berte, født 1770, var i 1795 blitt gift med Torsten Gulbrandsen Torgenrud i Skedsmo, og flyttet dit. De hadde sønnen Gulbrand, som kom til Vilberg i Sørum og fikk stor etterslekt. Dattera Berte ble gift med Lars Jensen Østre Asak, og de kjøpte Torgenrud 1855 som seinere ble overtatt av sønnen Lars Larsen, som ble gift med Maren Hertenberg Sagen og fikk etterslekt på Oppsal (se der). Torsten og Berte Torgenrud hadde også pleiesønnen Jens Olsen, født 1800 som seinere kom til Kamphus i Sørum.

1842: Deling av Oppistua (Øvre) Leirud. Ole Larsens sønner, Lars, født 1821 og Kristoffer, født 1822, deler gården. Dette skjer ved skjøte fra enke Marit Rasmusdatter til (ste)sønn Lars Olsen.

Kristoffers part blir i dagligtale kalt for "Mellomstua" Leirud (se nedenfor).

1856: Lars Olsen selger gården til Torger Nilsen Ner-Oppsal (se der). Lars flytter til Vestigar`n Børke, da han ble gift med enka på gården.

Folketellingen 1875: Torger Nilsen bor på Lunder, og andre leier på gården.

1886: Torger Nilsen eier og driver Oppistua (Øvre) Leirud. Han ble 2. gang gift med Inge Andersdatter, eldste datter til Anders Pedersen Negar`n Leirud, født utenfor ekteskap 1850. Fra

dette ekteparet stammer dagens slekt på Oppistua Leirud.

Fra Norske gårdsbruk 1941: Nils Leirud, født 1877 på Lunner i Sørum, sønn av Torger og Inge Nilsen, gift 1901 med Thea Leirud, født Hauglid. Her nevnes ti barn.

Mellomstua Leirud, Kristoffer Olsens part. Kristoffer Olsen 1822-1887 var gift med Berte Marie Jensdatter Haugliødegården (se ellers nestu Myrer) 1822-1904. De hadde ingen barn, så Kristoffer var den siste av den gamle Leirudætta som bodde på Leirud, men det er jo ikke helt sant, fordi dagens slekt på Oppistua og Negar`n Leirud kan via omveier føre slekta si tilbake til Tor Leirud på 1500-tallet.

Olaf Jensen fortalte meg i 1982 litt om hva han hadde hørt om det barnløse ekteparet i Mellomstua. De var kjent for å feite julegrisen slik at fettlaget skulle være tykkest mulig. Tradisjonen tro skulle de ha den feitesten julegrisen i hele grenda.

Negar`n Leirud etter 1762.

Finn Gunnensen hadde overtatt denne parten. Han ble 2. gang gift med Anne Olsdatter Skrøiver.

1783: Skifte etter Finn Gunnensen, gift to ganger. I skiftet nevnes fra 1. ekteskap sønnen Gunner (se neste) og fra 2. ekteskap nevnes Ola (til gjestgivergården Mo i Frogner), Anders (til Skrøiver), Mari (til Norgar`n Ausen) og Johanne (se nedenfor).

Gunner Finnsen, født 1757, gift med Dorte Torstensdatter fra Børke, overtok farsgården. Han ble den siste av den gamle Leirudætta som brukte Negar`n.

Skatten 1789: Gården har ingen midler. Enken Anne Olsen, som fremdeles står som eier, bør fritas skatt.

1801: Gunner Finnsen selger Nergar`n til sin halvsøsters mann Peder(Per) Andersen, gift med Johanne. Gunner Finnsen flytta ca. 1800 med familien til Ile i Ullensaker.

Per Andersen var utdannet sølvsmed. Flere bondegutter i Skedsmo og Sørum gikk i lære hos "Per sølvsmed" på Leirud. Per var fra Svenneby i Nord-Odal. Hans røtter kan føres langt tilbake på gårdene Svenneby og Haug i Nord-Odal.

Folketellingen 1801: Peder Andersen, 31 år, nasjonal soldat, gårdbruker og gjørtler. Hustru Johanne Finnsdatter, 26 år. Hennes mor Anne Olsdatter, 67 år, enke. Tjener Ole Gunnensen, 22 år (Gunner Finnsens sønn?).

1855: Skifte etter Peder (Per) Andersen og hustru Johanne Finnsdatter: Boet eide Leirud nedre og Bålerud, Skaubygda, Skedsmo.

Sønnen Anders Pedersen har for lengst overtatt Negar`n. Den eldste sønnen Ole hadde overtatt farens håndverkstradisjoner.

I skiftet nevnes barna: 1) Ole, født 1814, gift med Oline Petersdatter fra Oppsal til Bålerud, Skedsmo, men overlot gården til broren i 1866, og utvandret til Amerika med kone og fire umyndige barn, 2) Anders, født 1816 (se seinere), Kari, født 1804, død 1842, gift med Ola Torstensen Torgenrud, 3) Tora, født 1807, død 1847, gift med Lars Kristiansen Branderud, født Hønsi, 4) Anne, født 1809 1. gang gift med Jens Kristoffersen Ner-Oppsal, 2. gang gift med Torger Nilsen Leirud, 5) Inger, født 1812, (død ugift?).

Anders Pedersen Leirud, 1816-1909, gift med Gunhild Larsdatter Frogner, født 1824 (se Evenætta på Frogner).

Her nevnes barna: 1) Karen Johanne, født 1852 (se Ner-Oppsal). Hun er mor til Laurits Opsahl, seinere bruker av Leirud. 2) Anne, født 1857, som i 1910 overtok farsgården. Hun var ugift. 3) Petra, født 1860, gift med Hans Jensen. De bodde på Nybrøttet på Lindeberg (se også Rud i Frogner). 4) Hanna, født 1863, (ugift), og 5) Laurits, 1854-1872.

Anders hadde før dattera Inge (se Oppistua Leirud).

Anne Leirud, født 1857, fikk etter hvert hjelp av sin søstersønn Laurits Opsahl, født 1879, som i 1925 kjøpte gården av sin tante. Jens Laurits Opsahl hadde fått utdanning mens han bodde i Kristiania. I Sørum var han med i den første bygdebokkomitéen sammen med blant annet Olaf Børke. Laurits Opsahl var også en god skihopper.

Det ble Jensen-familien fra Nybrøttet som seinere overtok Negar`n Leirud, så på den måten fortsatte den gamle slekta, som hadde vært der siden 1700-tallet.

Litt om folka på husmannsplassene under Leirud

Steinen hadde en husmann i 1720-årene som hette Matias Hansen. Seinere kom Augustinus Hansen fra Melvoll dit. Skifte 1741. I 1762 bodde trolig husmannen Hans Olsen og hustru Anne på denne plassen.

1774: Skifte på Steinen etter Kristian Gunnerson. Enke Eli Torstensdatter.

Folketellingen 1801: Anders Andersen, husmann med jord, 30 år. Hustru Dorte Jakobsdatter. Barn hjemme: Marte, 2 år (seinere til Skrøiverhagen?).

Maurtua skrevet som "Myretuen" var husmannsplass allerede i 1701. Stedet ble nevnt som ulovlig skjenkested for reisende langs Kongevegen. I 1720-åra bodde Hellig Mikkelsen på denne plassen. Se skifte 1734.

1762: Husmannen heter Anders Andersen. Det er skifte etter Anders Andersen på Maurtua i 1766. I skiftet står det at han har brukt ei smie i Ausen og at boet har til gode arv i Nordre Asak i Skedsmo. Anders etterlater seg to sønner.

Husmannen heter Anders Olsen i 1772. Seinere kom odelsgutten på Leirud, Ole Andersen dit (se rammeteksten foran).

Folketellingen 1801: Ole Andersen, 67 år, med hustru Mari Gulbrandsdatter og dattera Eli, 16 år.

Leirudhagen er nevnt i folketellingen 1900. Her bodde Ludvig Bredesen fra Odalen, husmann under Negar`n Leirud. Plassen må ha vært av ganske ny dato. Ludvig kom seinere til Skrøiverhagen under Skrøiver.

Mesteparten av dette stoffet har jeg samlet for mer enn 25 år siden. Olaf Jensen i Negar`n Leirud og Ingeborg Leirud var viktige informanter til 1800-tallsstoffet. Det er sikkert en del mangler som kan rettes på. Ønsker gjerne kommentarer og tilføyelser til stoffet.

Per Otto Asak

I neste nummer av Sørumspeilet fortsetter Per Otto Asak sin gjennomgang av sine notater til det som skal bli bind 5 av bygdeboka med Myrer.

Red.

Lederens spalte

Kjære medlemmer og interesserte lesere. Sørumspeilet er blitt en institusjon i de 17 år Svein Sandnes har stått som redaktør. Som tidligere informert blir det et redaktørskifte i etterkant av historielagets årsmøte. Vi har mottatt enkelte bekymringsmeldinger fra trofaste lesere – fortsetter Sørumspeilet?

Det arbeid Svein Sandnes har nedlagt er formidabelt. Historielaget har ingen ressursperson som står klar til å overta – vi har derimot flere – en redaksjonskomité: Asbjørn Langeland, Lillian Mobæk og Dag Winding-Sørensen går sammen om videreføringen med sikte på å etablere en permanent redaksjon. Det blir derfor seks utgivelser i 2011 som planlagt. Det neste nummeret kommer ventelig i løpet av mai måned. Stoff-tilfang er det ikke mangel på – allikevel oppfordrer vi alltid til flere bidrag fra lagets medlemmer.

Forberedelsene til historielagets årsmøte har pågått noen tid. Sist år dvelte hovedkåseriet ved bevaring av kulturminner. I år er det igjen kulturminner som står i fokus, denne gangen med "Kirken i perspektiv" - som sogneprest Jon Stokstad Larsen skal gi oss en innføring i. Kirken som begrep og tradisjonsbærer er en vesentlig faktor i vårt historielags og slektsgranskingsarbeide, men også som en premissgiver for det daglige liv – både for etnisk norske og minoriteter

Det tradisjonsbærende vil historielaget prøve å belyse fra flere vinkler i året som kommer. Den 5. mai kl. 19.00 holder Folkeakademiet i Sørums og Blaker og Sørums Historielag et fellesmøte i Menighetshuset på Sørumsand der Tom Halvorsen, leder av Romerike Historielag, kåserer om Inger Marie Fallet, som den siste eventyrfortellerske med eventyr og anekdoter fra Sørums, Ullensaker og Nes. Valstad Café bidrar med salg av sine eminente wienerbrød – med kaffe og andre forfriskninger.

Historielaget har gode erfaringer med fellesaktiviteter med andre lag og foreninger. Det arbeides for tiden med arrangementer i skog og mark. Det mest konkrete pr dato er sammen med O-lag og idrettsforeninger, spesielt i Frogner, for å se om vi kan bidra til synergier mellom historien og naturopplevelser såvel for idrettsutøvere som for familier med barn på ryggen. Her inngår naturligvis de tradisjonelle rusleturene, men også vandringer i Asbjørnsens fotspor. Når programmet er ferdig, skal vi ikke unnlate å annonsere det på våre hjemmesider og gjerne i pressen.

Ellers har styret besluttet å forestå bygging av to broer langs kulturstien mellom Bingsfoss og Sundfossen over de to gjenværende evjene i Valsenga. Med egne midler og noe sponsorstøtte skal dette være ferdig på forsommeren 2011.

Historielaget deltar aktivt i forberedelser til markering av Asbjørnsens 200 årsjubileum i 2012. En arbeidsgruppe er i full gang med planer med oppfølging av det vellykkede møtet med Truls Gjefsen i Frogner Grendehus der P. Chr. Asbjørnsen ble presentert i sin fulle bredde til klangfull tradisjonsmusikk med overtoner fra Romerike flott fremført av Stasen under ledelse av Magne Ousland. Vårt håp er å skape en fortsettelse av denne bølgen, og la den rulle gjennom 2011 og inn i 2012. Følg med.

Når dette leses har Slora Mølles Venner avsluttet sin årlige Møllefest på Skytterhuset i Blaker. Vennene er aktive sommer og vinter, og med kjærkommen assistanse fra Rainpower på Sørumsand, ser det ut til at hovedturbinen skal sikres for fremtiden. Slora Mølles Venner holder sitt årsmøte 13. april på Fjuk skole. Vennene begynner de ukentlige dugnadene på Slora Mølle fra onsdag 27. april med fremmøte fra kl. 17.00, og dugnadene fortsetter hver onsdag frem til St.Hans. Dugnadsinnsatsen styrket Slora Mølles image under Opplev Sørum betraktelig sist år. Nå skal vi forberede for nye besøk. Møllas Dag blir i månedsskifte mai/juni.

Vølneberg skole har et vel innarbeidet program som vi skal videreføre, med gammeldags skole for 4de klassene våre, og flere samlinger i løpet av sesongen. Programmet kommer i vår hjemmeside og trykkes i neste

nummer av Sørums Speilet når detaljene er klare. En venneforening for Vølneberg gamle skole og et dagnadsprogram er blant våre intensjoner. Og om vi hadde klart å innlemme en skolehistorisk arbeidsgruppe i venneforeningen, kunne mye mer bli sikret.

Bingen Lenser ligger også vårt hjerte nært, liksom det gamle kornmagasinet. Planer ligger fortsatt foran oss, men historielaget har ikke maktet å realisere dem enda.

Som dere ser, har medlemmene god anledning til å få utløp for virketrang i godt selskap. Hjertelig velkommen til våre mange aktiviteter i det nye året. Og nøl ikke med å verve nye medlemmer for laget. Sammen blir vi sterke.

Dag Winding-Sørensen

Rusleturene 2011

I styret har Haakon Sandbraaten lagt fram og fått tilslutning til følgende program for rusleturene i 2011:

Torsdag 26. mai klokka 18:30

Frammøte på parkeringsplass/bussholdeplass i Vardefjellet. Aage Kleven vil guide oss på en tur på Heksebergfjellet.

Torsdag 18. august klokka 18:30

Frammøte ved Dammyra skytebane. Haakon Sandbraaten tar oss med til Sørlifjellet og Bjørholen.

Torsdag 1. september klokka 18:30

Frammøte hos Hovind på Kvevli. Vi går opp til Igeltjernhøgda med Albert Hovind som kjentmann.

En mer detaljert turbeskrivelse vil komme i neste utgave av Sørumspeilet.

Kjenn din bygd-turen 2011

Notér allerede nå i kalenderen tidspunktet for den årlige Kjenn-din-bygd-turen. Den finner sted 10. september 2011 med frammøte på Statoil-stasjonen i Lørenfallet klokka 11:00. Guide i år som i fjor er Aage Kleven.

Støtt våre annonsører

- De støtter oss!

Viktige datoer

Tirsdag 9. mars klokka 19:00

Årsmøte i Blaker og Sørums Historielag på Sørumsand videregående skole. Årsmøtepapirene følger dette nummeret av Sørumspeilet. Sogneprest John Olav Stokstad Larsen vil kåsere over temaet "Kirken i perspektiv".

Tirsdag 22. mars klokka 18:30

Årsmøte i Foreningen Norden Sørums på Valstad Café på Sørumsand. Etter at det formelle årsmøtet er avholdt, ca. klokka 19:30, vil generalsekretæren i Foreningen Norden Norge, Espen Stedje, holde foredrag med tittelen: "Er vi i ferd med å glemme vår felles historie i Norden?". Alle er velkommen.

Torsdag 5. mai klokka 19:00

Åpent møte med Tom Halvorsen, leder av Romerike historielag, på Menighetshuset i Sørumsand. Han vil kåsere om eventyrfortelleren Inger Marie Fallet. Møtet arrangeres av Folkeakademiet i Sørums i samarbeid med historielaget.

Torsdag 26. mars klokka 18:30

Frammøte til årets første rusletur ved parkeringsplassen/bussholdeplassen høyt oppe i Vardefjellet. Der blir vi møtt av Aage Kleven, som vil guide oss på en tur i P. Chr. Asbjørnsens fotefar på Heksebergfjellet.

Torsdag 9. juni

Årsmøte i Romerike historielag. Nærmere informasjon følger i Skytilen.

